

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2014-2015)

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας», στο πλαίσιο της ενότητας με θέμα «Ρατσισμός» (α' τεύχος, σ.71-87)

Τάξη: Ε' Δημοτικό Σχολείο: Δημοτικό Σχολείο Λιβαδιών (ΚΒ)

Ημερομηνία: 19 Μαρτίου 2015

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: κ. Πόπης Ιακώβου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι: Στέλλα Λοϊζίδη (Εκπαιδευτικός) και Μάριος Στυλιανού (Σύμβουλος Ελληνικών)

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Το εν λόγω θέμα ανέκυψε με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα κατά του Ρατσισμού (21 Μαρτίου). Η εκπαιδευτικός έδειξε στα παιδιά σχετικές αφίσες που έστειλε το Υπουργείο Παιδείας στο σχολείο. Η αρχική συζήτηση περιελάμβανε αφηγήσεις των μαθητών/τριών για φαινόμενα ρατσισμού καθώς και για σχετικές συμπεριφορές που τα ίδια τα παιδιά αντιμετώπισαν ή είδαν άλλους/ες να αντιμετωπίζουν στην κοινότητά τους. Η συζήτηση οδήγησε στο να τεθούν οι λόγοι που κάποια άτομα επιδεικνύουν ρατσιστική συμπεριφορά και να αναδειχθεί η ανάγκη να διερευνηθεί η σχολική κοινότητα την ευθύνη της εκπαίδευσης γενικότερα και του σχολείου ειδικότερα για δράσεις κατά του ρατσισμού και υπέρ του σεβασμού των ανθρώπων.

Μέσα από τη συζήτηση και την ανταλλαγή απόψεων οι μαθητές/τριες συνειδητοποίησαν ότι ίσως χρειάζεται να καταγράψουν το τι γνωρίζουν καθώς και το τι δεν γνωρίζουν για το υπό μελέτη θέμα, έτσι ώστε οι προτάσεις τους να εδράζονται σε ουσιαστική γνώση του πώς ρατσιστικά φαινόμενα -λόγοι και συμπεριφορές- αντιμετωπίζονται στην κοινωνία. Έτσι, ενεργοποιήθηκε η γνώση των παιδιών, όχι με τη μορφή καταγραφής πληροφοριών για το θέμα, αλλά για την καταγραφή και τον αναστοχασμό (στη συνέχεια) στερεοτύπων που τα παιδιά αποδέχονται ή θεωρούν δεδομένα. Διερευνήθηκαν οι απόψεις και οι στάσεις τους γύρω από το θέμα και συναποφάσισαν για πιθανές δράσεις και τρόπους παρέμβασής τους στη σχολική αλλά και στην τοπική κοινότητα.

Ανάμεσα στα ερωτήματα που έθεσαν οι μαθητές/τριες ήταν και το ερώτημα: «Γιατί παρατηρούνται ρατσιστικές συμπεριφορές εναντίον ομάδων ανθρώπων;». Οι μαθητές/τριες επεξεργάστηκαν τα κείμενα με σκοπό να απαντήσουν στα ερωτήματα που οι ίδιοι/ες έθεσαν, αλλά και για να εντοπίσουν πώς οι διάφορες κοινωνικές ομάδες της πλειοψηφίας (οργανώσεις, λογοτέχνες, δημοσιογράφοι, πολιτικοί, μαθητές/τριες, εκκλησία) τοποθετούνται ως προς αυτά.

Οργανώσεις	Μετανάστες	ΜΜΕ	Λογοτέχνες	Μαθητές	Εκκλησία
Βιντεάκια Αφίσες	Αφηγήσεις Βιντεάκια	Άρθρα Φωτογραφίες	Αφήγηση Ποίημα	Επιχειρη- ματολογικά άρθρα Έρευνα	Ομιλία

Μέσα από τη μελέτη και επεξεργασία των κειμένων, οι μαθητές/τριες ανέδειξαν τις διαφορετικές οπτικές για το θέμα. Αντιμετώπισαν τα κείμενα κριτικά, λαμβάνοντας υπόψη τους τον προβληματισμό «Ποιες είναι οι απόψεις διάφορων κοινωνικών ομάδων για τον ρατσισμό;»:

- Ποια είναι η οπτική του/της κάθε συγγραφέα/έως (ποια είναι τα επιχειρήματα);
- Πώς στηρίζει την οπτική του/της (ποιες γλωσσικές επιλογές κάνει αλλά και τι ρόλο παίζουν το χρώμα, η εικόνα, το μέγεθος της γραμματοσειράς, η γραμματική, η μουσική κ.λπ.);
- Γιατί έχει αυτή την οπτική (σύνδεση με πλαίσιο επικοινωνίας και τον στόχο που εξυπηρετεί);

Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες μελέτησαν το κείμενο «Ιστορίες με φίλους» (Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού, Α΄ τεύχος, σ. 77-78) και το ποίημα «Οι ψαράδες» (Κυπριακό Ανθολόγιο, Μέρος Β΄, σ. 152). Έγιναν διάφορες δραστηριότητες κατανόησης των δύο κειμένων (κατηγορίες ερωτήσεων, κωδικοποίηση με σημεία, χωρισμός σε επεισόδια, δραματοποίηση, καυτή καρέκλα, παντομίμα κ.ά.) (χρησιμοποιήθηκε υλικό από την ενότητα λογοτεχνίας με θέμα τον ρατσισμό για τις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄, ιστοσελίδα ΥΠΠ).

1.2. Δείκτες Επιτυχίας – Επάρκειας:

Σκοπός: Οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν με ποιον τρόπο συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές προβάλλουν συγκεκριμένες οπτικές για το θέμα του ρατσισμού και να διατυπώσουν τη δική τους άποψη, ως μια κριτική τοποθέτηση απέναντι στις οπτικές που προβάλλουν τα κείμενα.

Ο στόχος είναι να συνδεθούν τα γραμματικά στοιχεία που έχουν επισημανθεί σε προηγούμενα μαθήματα με κειμενικά είδη και να αξιοποιηθούν από τα παιδιά στα δικά τους κείμενα.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
<p>1.1. Συνθέτουν πληροφορίες που δηλώνονται ρητά ή και υπόρρητα στο κείμενο και τις παρουσιάζουν συνοπτικά, ανάλογα με διαφορετικά σημεία έμφασης</p> <p>1.3. Συνδέουν κείμενα και τρόπους παρουσίασης ανθρώπων και πολιτισμών με ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια</p> <p>1.4. Αρχίζουν να αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εξαγωγή συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα</p>	<p>1.1.1. Λέξεις, φράσεις, προτάσεις που δηλώνουν ρητά ή και υπόρρητα πληροφορίες (π.χ., γνωρίσματα χαρακτήρων, δράση - συνέπεια, κίνητρα δραστών)</p> <p>1.3.4. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κειμένων ίδιου ή και διαφορετικού τύπου, που εντάσσονται σε ίδια ή και διαφορετικά επικοινωνιακά και κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια</p> <p>1.4.3. Πίνακες και διαγράμματα για τη συσχέτιση γνωστών και νέων πληροφοριών σε ένα ή περισσότερα κείμενα (π.χ., πλέγμα κειμένων)</p> <p>1.4.5. Κριτικοί μετασχηματισμοί κειμένου, μέσω αλλαγών που αφορούν στο περιεχόμενο και τη μορφή του, γραπτός (π.χ., μετασχηματισμός στην τελευταία στροφή του ποιήματος για ανάδειξη της προσωπικής τους «φωνής» στο υπό διερεύνηση θέμα)</p>
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
<p>2.4.2. Κατανοούν <u>αφηγήσεις</u>, εστιάζοντας στον ρόλο του ρεαλιστικού ή και του μυθοπλαστικού στοιχείου σε λογοτεχνικά και μη λογοτεχνικά κείμενα</p> <p>2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην παρουσίαση του ρεαλιστικού ή και μυθοπλαστικού σε λογοτεχνικά και μη κείμενα</p> <p>2.4.2.2. Κατανοούν τη συμβολή μη γλωσσικών στοιχείων στην παρουσίαση του ρεαλιστικού ή και μυθοπλαστικού σε λογοτεχνικά και μη κείμενα</p> <p>2.4.1. Κατανοούν τη συλλειτουργία της υποκειμενικότητας και της αντικειμενικότητας σε <u>περιγραφές</u></p> <p>2.4.1.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στη συλλειτουργία υποκειμενικότητας και αντικειμενικότητας σε περιγραφές</p>	<p>2.4.2.1.1. ευθύς - πλάγιος λόγος (π.χ., σε διάλογο, με χρήση εισαγωγικών),</p> <p>2.4.2.2.1. (Κινούμενη) εικόνα</p> <p>2.4.1.1.1. επίθετα (αξιολογικά)</p>
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
<p>3.2. Συνδέουν τον τρόπο που αναπαρίσται ένα θέμα με τον τρόπο που επηρεάζονται συγκεκριμένα ακροατήρια</p>	<p>3.2.1. Γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία (π.χ., λεξιλόγιο, μεταφορές, σχέδιο, απεικονίσεις, συμβολισμοί) που παρουσιάζουν ή αποσιωπούν εμπειρίες, σχέσεις, ταυτότητες ανθρώπων που ζουν σε διαφορετικές εποχές, πολιτισμούς, πλαίσια</p>

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν το παραγόμενο κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.1. Καθορίζουν συγκεκριμένη ανάγκη για επικοινωνία και δράση, που σχετίζονται με εμπειρίες ποικίλων κοινωνικών ομάδων	1.1.2. Κίνητρα για παραγωγή κειμένου, όπως: κρίσεις, θέσεις, αντιπαραθέσεις
2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο	
2.3.3.1. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία, για να επιχειρηματολογήσουν, με βάση την επίκληση στην αυθεντία	2.3.3.1.1. Ρήματα - ρηματικές φράσεις που εκφράζουν ανάγκη και δηλώνουν βαθμό αναγκαιότητας (δεοντική τροπικότητα, όπως: «πρέπει», «χρειάζεται», «είναι ανάγκη», «επιβάλλεται», «θέλω να»), ρηματικές φράσεις, για απόδοση αλήθειας καθολικής και διαρκούς ισχύος (π.χ., «είναι αποδεκτό», «θεωρείται», «κρίνεται»), συνδετικές φράσεις και επιρρήματα, εναντιωματικές προτάσεις
3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου και τη διατύπωση της προσωπικής τους θέσης με βάση το θεματικό, επικοινωνιακό και συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο	3.1.2. Επικοινωνιακή επάρκεια κειμένου και ανάδειξη προσωπικής θέσης, όπως: συνάφεια θέματος, σκοπού, αποδέκτη, ύφους, με άμεσες ή έμμεσες αναφορές και τοποθετήσεις μέσω σχολιασμών (π.χ., συνήθειες, δεδομένα εποχής, συνθήκες, συγκυρίες)

Κατανόηση - Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Κατανοούν και παράγουν προφορικό λόγο τοποθετώντας τον σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.3. Συνδέουν κείμενα (δικά τους και άλλων), με συγκεκριμένο συγκεκριμένο, αναγνωρίζοντας πώς οι τρόποι παρουσίασης ανθρώπων και πολιτισμών συνδέονται με ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια	1.3.1. (Στα υπό παρακολούθηση πολυτροπικά κείμενα) Θέμα, σκοπός, χώρος - έκταση - μέσο δημοσιοποίησης
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο προφορικός λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.4.2.2. Κατανοούν τη συμβολή μη γλωσσικών, παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών στοιχείων στην παρουσίαση του ρεαλιστικού ή και μυθοπλαστικού σε λογοτεχνικά και μη κείμενα και τα αξιοποιούν αναλόγως στην παραγωγή προφορικών κειμένων	2.4.2.2.1. (Κινούμενη) εικόνα, κινήσεις και ενέργειες σωμάτων (των χαρακτήρων), απουσία κίνησης, εκφράσεις προσώπων, χειρονομίες, τόνος – ένταση - χροιά φωνής, σιωπή, ήχος - μουσική (έμφαση, μελωδία, ρυθμός, ταχύτητα, απουσία ήχου)
3. Αξιολογούν και κρίνουν προφορικό λόγο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Συνδέουν τον τρόπο που αναπαρίσταται ένα θέμα με τον τρόπο που επηρεάζονται συγκεκριμένα ακροατήρια και συγκεκριμένες συνομιλίες	3.2.1. Γλωσσικά, παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία (π.χ., επιτονισμός, ένταση, εκφράσεις προσώπου, χειρονομίες) που παρουσιάζουν ή αποσιωπούν εμπειρίες, σχέσεις, ταυτότητες ανθρώπων που ζουν σε διαφορετικές εποχές, πολιτισμούς, πλαίσια

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

1^η Δραστηριότητα

Γίνεται επαναφορά των ερωτημάτων («Τι είναι ρατσισμός;» και «Γιατί παρατηρούνται ρατσιστικές συμπεριφορές εναντίον ομάδων ανθρώπων;»). Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το βίντεο από την ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.youtube.com/watch?v=dfccrwUIROU> (ANTI-RACIST SHORT FILM "JAFAR", by Nancy Spetsioti). Το «Jafar» είναι ένα αντιρατσιστικό φιλμ μικρού μήκους της Νάνσυ Σπετσιώτη, όπου μέσα σε δύο μόλις λεπτά αυτή η ταινία μικρού μήκους «λέει» με τον πιο απλό και συγκινητικό τρόπο όσα χρειάζονται να ειπωθούν για τον ρατσισμό. Κατόπιν, οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τις οπτικές που προβλήθηκαν μέσα από τα διάφορα κείμενα που έχουν μελετηθεί μέχρι τώρα καθώς και τα επιχειρήματα των θέσεων αυτών. Επίσης, μέσω αυτής της παρουσίασης γίνεται χρήση του λεξιλογίου της ενότητας, έτσι όπως συγκεντρώθηκε μέσα από τα διάφορα κείμενα.

2^η Δραστηριότητα

Οι μαθητές/τριες συγκρίνουν στις ομάδες τους τα δύο κείμενα («Ιστορίες με φίλους» και «Οι ψαράδες») με τη χρήση σχεδιαγράμματος (βέννεια διαγράμματα). Σε ένα πρώτο επίπεδο οι μαθητές/τριες σημειώνουν στοιχεία για το περιεχόμενο των δύο κειμένων (ερώτημα: «Τι παρουσιάζουν;») και σε ένα δεύτερο επίπεδο σημειώνουν στοιχεία της δομής των δύο κειμένων (ερώτημα: «Πώς παρουσιάζονται;»). Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται στην ολομέλεια της τάξης. Επίσης, οι μαθητές/τριες αναφέρουν πώς παρουσιάζεται το «εμείς» (πλειοψηφία-γηγενής πληθυσμός) και οι «άλλοι» (μειοψηφία-οι ξένοι) και τα συνδέουν με τα κειμενικά είδη και τον σκοπό του συγγραφέα και του ποιητή αντίστοιχα. Μετά οι μαθητές/τριες μετατρέπουν τον ευθύ λόγο σε πλάγιο κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές και αξιολογούν τα αποτελέσματα (λειτουργικότητα του ευθέος λόγου στην αφήγηση).

3^η Δραστηριότητα

Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες μετατρέπουν κάποιους στίχους του ποιήματος σε στίχους με ελεύθερη μορφή και αξιολογούν το αποτέλεσμα (εξάγεται η χρησιμότητα της ομοιοκαταληξίας σε ένα ποίημα). Επαναλαμβάνονται μεγαλόφωνα οι δυο τελευταίες στροφές του ποιήματος. Οι μαθητές/τριες, στην ομάδα τους, αναλαμβάνουν τον ρόλο της θάλασσας και απαντούν στο ερώτημα αν ο Κώστας κι ο Σαμί πρέπει να είναι εχθροί. Σε ένα πρώτο επίπεδο καταγράφουν στο έντυπο την άποψη της ομάδας και σε ένα δεύτερο επίπεδο δημιουργούν την τελευταία στροφή του ποιήματος. Γίνεται η παρουσίαση των στροφών στην ολομέλεια της τάξης. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές/τριες εκφράζουν τη δική τους «φωνή» για το υπό συζήτηση θέμα.

4^η Δραστηριότητα

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=TwaJ-0RpfZw>

«Υπάρχουν χέρια...» (τραγούδι από τους Locomondo). Ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια με ερωτήσεις κατανόησης του τραγουδιού. Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες γράφουν τι είδους είναι τα δικά τους χέρια συμπληρώνοντας τη φράση: «Υπάρχουν χέρια που...». Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται στην ολομέλεια της τάξης. Τέλος, οι μαθητές/τριες τοποθετούνται προφορικά ως προς το ερώτημα: «Μπορεί ο ρατσισμός να εξαλειφθεί εντελώς από την κοινωνία;».

1.4. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

Πρόγραμμα Επιμόρφωσης για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας - Φάση Β (2014-2015)
Ομάδα Εργασίας Γλώσσας – Δημοτική Εκπαίδευση

- ✓ Οι μαθητές/τριες συνειδητοποιούν ότι σε όλα τα επιχειρήματα που διατυπώθηκαν δεν κατατέθηκαν αντεπιχειρήματα. Έτσι, επαναφέρουν στον βιντεοπροβολέα και συζητούν το σχεδιάγραμμα με τις «φωνές» από διάφορες κοινωνικές ομάδες, το οποίο έχουν ήδη συμπληρώσει κατά την επεξεργασία προηγούμενων κειμένων. Αναλαμβάνουν να συνθέσουν ένα κείμενο για το πώς παρουσιάζεται ο «άλλος» μέσα από τα κείμενα και πώς αντικρούουν κάποιες κοινωνικές ομάδες τις συνήθεις ρατσιστικές θέσεις που διατυπώνονται εναντίον του «άλλου». Με τον τρόπο αυτό αρχίζουν να στέκονται κριτικά απέναντι στα κείμενα που έχουν συλλέξει και να συνειδητοποιούν ότι όλα τα κείμενα δεν δίνουν όλες τις πληροφορίες.
- ✓ Επιπρόσθετα, οι μαθητές/τριες εργάζονται ομαδικά για να βρουν λύση στο εξής σενάριο: «Η 21^η Μαρτίου είναι η Παγκόσμια Ημέρα κατά του Ρατσισμού. Έχετε αποφασίσει να οργανώσετε και να παρουσιάσετε μια εκδήλωση για το θέμα του ρατσισμού στο σχολείο σας. Να γράψετε εισηγήσεις για το περιεχόμενο αυτής της εκδήλωσης και για τρόπους οργάνωσης».
- ✓ Εμπέδωση γραμματικών φαινομένων που χρησιμοποιήθηκαν στα κείμενα της ενότητας (Ευθύς-πλάγιος, ρηματικές-ονοματικές φράσεις) με εργασίες από το Τ.Ε., φύλλα εργασίας και τετράδιο.

2. Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό υλικό):

- ✓ Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού, Α΄ τεύχος, σ.77-78 («Ιστορίες με φίλους»)
- ✓ Κυπριακό Ανθολόγιο, Μέρος Β΄, σ. 152 («Οι ψαράδες»)
- ✓ Φύλλα εργασίας
- ✓ Βιντεάκι <http://www.youtube.com/watch?v=dfccrwUIROU>
- ✓ Βιντεάκι <https://www.youtube.com/watch?v=TwaJ-0RpfZw>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν:

1. Οργανώσεις:

- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=zBeeZVd6url>
- ✓ Ταυτόχρονη επεξεργασία του κειμένου
<http://www.sentragoal.gr/article.asp?catid=17064&subid=2&pubid=129986713#>
- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=lv82OeHMiuU>
- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=WvD--RLOPH4>
- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=nxAvJpRLIRk>
- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=DSk12gcewFI>
- ✓ Αφίσες Υ.Α. του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες
- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=laW8e9uNDsM>

2. ΜΜΕ

- ✓ Άρθρο από εφημερίδα «Φιλελεύθερος» 13 Σεπτεμβρίου 2012, «Στο πλευρό των προσφύγων η Τζολί»
- ✓ Κείμενα από εφημερίδες

3. Εκκλησία:

- ✓ Μήνυμα του Μακαριώτατου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλου κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

4. Μαθητές/τριες:

- ✓ Επιχειρηματολογικά κείμενα με απόψεις μαθητών/τριών για το θέμα του ρατσισμού
- ✓ Μαθητική έρευνα για τον ρατσισμό
- ✓ Μαθητές/τριες δημοτικού μιλούν για τον ρατσισμό
<http://tvxs.gr/news/%CE%AD%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%88%CE%B1%CE%BD-%CE%B5%CE%AF%CF%80%CE%B1%CE%BD/%CF%83%CF%84%CE%BF-tvxsg-%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%AD%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%81%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C>

5. Μετανάστες:

- ✓ Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=MAEvnw4kXs>
- ✓ Βίντεο https://www.youtube.com/watch?v=Lb4JZolJ_cc

6. Λογοτέχνες:

- ✓ Ιστορίες με φίλους, Βιβλίο Γλώσσας Ε΄ Δημοτικού, α΄ τεύχος, σ. 77-78
- ✓ Οι δυο ψαράδες, Κυπριακό Ανθολόγιο, Για τα παιδιά του Δημοτικού, Μέρος Β΄, σ. 152

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 - ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- <https://www.youtube.com/watch?v=8F8-bs5N3Qg> Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: Ποιοι Είμαστε
- <https://www.youtube.com/watch?v=WQJhuAfVTqo> «Ειρήνη» - Η ιστορία ενός παιδιού πρόσφυγα
- <https://www.youtube.com/watch?v=qvPQFS8dH4A> Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίσοι
- <https://www.youtube.com/watch?v=ai6EQWSYyVI> αερικά και φίλοι διαφορετικοί
- https://www.youtube.com/watch?v=3xjER_AgOyc Ο Μαυρούλης
- <https://www.youtube.com/watch?v=mbg2lwoQW7Y> Η πιο συγκινητική διαφήμιση
- <https://www.youtube.com/watch?v=6A1LFYUJMTs> Το πείραμα του ρατσισμού
- <https://www.youtube.com/watch?v=1lveQBnveLM> Ρατσισμός και ξενοφοβία: Πόσο έχουμε αντιμετωπίσει...
- <https://www.youtube.com/watch?v=6-Ck8EicSJw> Τραγούδι κατά του ρατσισμού: "Όλοι στην ζωή δεν είμαστε ίδιοι"
- <https://www.youtube.com/watch?v=kYHYCwPC06s> Βίντεο κατά του ρατσισμού
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZciMzNB4etI>
- <http://koinonikokafeneio.gr/2014/10/04/%ce%b5%ce%ba%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b5%cf%85%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c-%cf%85%ce%bb%ce%b9%ce%ba%cf%8c-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%bf-%cf%81%ce%b1%cf%84%cf%83%ce%b9%cf%83%ce%bc%cf%8c-%ce%ba%ce%b1-2/>
Εκπαιδευτικό υλικό για το ρατσισμό και τη διαφορετικότητα

- <http://www.msf.gr/publications/anafora-drasis-sta-kentra-kratiseis-metanaston>
Αναφορά Δράσης στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών
- <http://www.msf.gr/magazine/videos/i-istoria-toy-amantoy-apo-tin-akti-elefantostoy>
Η ιστορία του Αμάντου από την Ακτή Ελεφαντοστού
- <http://www.msf.gr/magazine/videos/i-istoria-toy-mitra-apo-afganistan>
Η ιστορία του Μίτρα από το Αφγανιστάν
- <https://www.youtube.com/watch?v=OohHsl4frZw>
Ρεπορτάζ χωρίς σύνορα: Οι βρωμοέλληνες 1
- Βιβλίο: «Ο Αόρατος Πολ», Γ. Φώτου, Εκδόσεις Ψυχογιός
- Βιβλίο: «Το κόκκινο φόρεμα της Σαβέλ», Μαρίνα Μιχαηλίδου-Καδή, Εκδόσεις Πάργα